

Raad voor de
rechtspraak

Afdeling strategie

De minister voor Rechtsbescherming
dhr. F.M. Weerwind
Postbus 20301
2500 EH Den Haag

bezoekadres
Kneuterdijk 1
2514 EM Den Haag

correspondentieadres
Postbus 90613
2509 LP Den Haag

datum 6 maart 2024
doorkiesnummer
e-mail wetgeving.rvdr@rechtspraak.nl
ons kenmerk UIT 14001 STRA/CF
uw kenmerk 5127817
cc Minister voor Sociale Zaken en Werkgelegenheid
bijlage(n) 1
onderwerp Advies Tijdelijk besluit experiment nabijheidsrechter

Geachte heer Weerwind,

Bij brief van 18 december 2023, kenmerk 5127817, verzocht u de Raad voor de rechtspraak (hierna: de 'Raad') advies uit te brengen inzake het Tijdelijk besluit experiment nabijheidsrechter (hierna: het 'Besluit').

HET BESLUIT

Het Besluit voorziet in de opzet en evaluatie van het experiment met de nabijheidsrechter. Het experiment houdt kort gezegd in dat gedurende een periode van drie jaar bij de kantonrechter van de rechtbanken Den Haag, Overijssel, Rotterdam en Zeeland-West-Brabant een experimentele procedure kan worden gevoerd die op een aantal punten afwijkt van de reguliere dagvaardingsprocedure in bodemgeschillen op basis van het Wetboek van Burgerlijke Rechtsvordering (hierna: 'Rv'). Het experiment ziet op vorderingen van een werknemer uit hoofde van een arbeidsovereenkomst en op geldvorderingen van ten hoogste € 5.000,- van een natuurlijk persoon (ook indien handelend in de uitoefening van een beroep of bedrijf). Kenmerkend voor de experimentele procedure bij de nabijheidsrechter zijn de eenvoudigere wijze waarop partijen een zaak kunnen aanbrengen, het sneller plannen van de mondelinge behandeling, het dejuridiseren van het geschil en het streven om op de mondelinge behandeling tot een minnelijke regeling te komen. Het experiment heeft een facultatief (semi-dwingend) karakter: in het experiment wordt de aanbrengende partij de keuze gelaten of gebruik wordt gemaakt van de experimentele of de reguliere procedure; de gedaagde moet in beginsel volgen, waardoor die keuze voor de gedaagde in beginsel dwingend is.

Met het experiment wordt beoogd een laagdrempeligere, eenvoudigere, snellere en effectievere toegang tot de rechter te bieden. Ook heeft het experiment tot doel om te bezien of door de experimentele procedure een geschil vaker op minnelijke wijze kan worden opgelost.

Raad voor de
rechtspraak

datum 6 maart 2024
kenmerk UIT 14001
pagina 2 van 19

Na overleg met de gerechten, adviseert de Raad als volgt.¹

HOOFDLIJNEN VAN HET ADVIES

De Raad is verheugd met de in het Besluit geboden mogelijkheid om te experimenteren met een nieuwe, eenvoudigere, laagdrempeligere, snellere en effectievere procedure bij de kantonrechter. Hiermee wordt een volgende stap gezet in het experimenteren met veelbelovende innovatieve procedures en kan in de praktijk worden onderzocht hoe de procesvoering voor de burgerlijke rechter kan worden verbeterd. De Raad spreekt hierbij de hoop uit dat het experiment met de nabijheidsrechter en het daarmee gepaard gaande evaluatieonderzoek nuttige inzichten zullen opleveren die op termijn kunnen leiden naar meer laagdrempeligheid, eenvoud, snelheid, effectiviteit en duurzame oplossingen bij gerechtelijke procedures.

Zoals de Raad ook in eerdere adviezen heeft geconstateerd, stellen de Tijdelijke Experimentenwet rechtspleging en het Tijdelijk besluit experimenten rechtspleging hoge eisen aan de (mate van) uitwerking en motivering van daarop gestoelde experimenten. Als gevolg van dit wettelijke kader dienen vrijwel alle aspecten van daarop gebaseerde experimenten reeds in (de toelichting van) de aan deze experimenten ten grondslag liggende algemene maatregelen van bestuur expliciet en met een hoge mate van gedetailleerdheid te worden uitgewerkt. Hoewel dit de rechtszekerheid ten goede komt, levert dit ook spanning op met de bij eerdere innovatieve projecten binnen de Rechtspraak gebleken behoefte aan ruimte voor flexibiliteit tot aanpassing naar bevinden. De ervaring die de afgelopen jaren binnen de Rechtspraak is opgedaan met innovatieve projecten leert dat het bij aanvang van het experiment niet altijd mogelijk is om al een volledig beeld te hebben van hoe dat experiment in de praktijk zal uitpakken en hoe de evaluatie het best kan worden vormgegeven. De Raad constateert echter dat bij de vormgeving van het Besluit op een afgewogen manier met dit spanningsveld is omgegaan en de Raad meent dat hierin een voor de innovatiepraktijk werkbare balans is gevonden.

Het resultaat is een gedegen en weloverwogen algemene maatregel van bestuur die naar verwachting werkbaar zal zijn voor de Rechtspraak.

ADVIES

Het advies bestaat uit drie onderdelen: opmerkingen vooraf (I), een artikelsgewijze bespreking van het Besluit (II) en een bespreking van een aantal onderdelen van de Nota van Toelichting (hierna: de 'NvT') (III).

¹ De Raad voor de rechtspraak heeft op grond van artikel 95 van de Wet op de rechterlijke organisatie een wettelijke adviestaak met betrekking tot nieuwe wets- en beleidsvoorstellen die gevolgen hebben voor de rechtspraak. De adviezen worden vastgesteld na overleg met de gerechten. De Raad voor de rechtspraak is een adviescollege in de zin van artikel 79 en 80 van de Grondwet. Bij het opstellen van zijn adviezen beoordeelt de Raad de voorgenomen wet- en regelgeving in het bijzonder op de gevolgen voor de organisatie en de werklust van de gerechten en op de (praktische) toepasbaarheid en uitvoerbaarheid. Rechters zijn bij de behandeling van individuele zaken niet gebonden aan de inhoud van de wetgevingsadviezen van de Raad voor de rechtspraak.

datum 6 maart 2024
kenmerk UIT 14001
pagina 3 van 19

De bijlage bevat enkele wetstechnische en redactionele opmerkingen naar aanleiding van het Besluit en de NvT.

I. Opmerkingen vooraf

Voordat de Raad op de inhoud van het Besluit ingaat, wenst de Raad allereerst zijn waardering uit te spreken voor de rol die zowel de aan het experiment deelnemende rechtbanken als de ministeries van Justitie en Veiligheid en van Sociale Zaken en Werkgelegenheid hebben gespeeld bij het meedenken over de vormgeving van het experiment met de nabijheidsrechter. Daarnaast wil de Raad de rechtbanken Den Haag, Overijssel, Rotterdam en Zeeland-West Brabant bedanken voor hun bereidheid om deel te nemen aan het experiment met de nabijheidsrechter, en de rechtbank Noord-Holland voor de bereidheid om als referentierechtbank te fungeren bij de evaluatie van het experiment. Een experiment met de nabijheidsrechter was zonder de inzet van deze rechtbanken niet mogelijk geweest.

II. Het Besluit – Artikelsgewijze bespreking

Artikel 2 - Doelstelling experiment

De Raad onderschrijft van harte de in artikel 2 van het Besluit omschreven doelstellingen van het experiment. Binnen de Rechtspraak bestaat al langer de behoefte om te kunnen experimenteren met laagdrempeligere, eenvoudigere, snellere en effectievere procedures die waar mogelijk leiden tot duurzame oplossingen voor partijen. De Raad is dan ook verheugd dat de positieve ervaringen die met laagdrempeligere, eenvoudigere, snellere en effectievere procedures in het kader van de artikel 96 Rv-pilots zijn opgedaan nu op grotere schaal kunnen worden getest door middel van dit experiment met de nabijheidsrechter.

Artikel 3 - Rechtbanken die deelnemen aan het experiment

Het Besluit voorziet in de aanwijzing van de rechtbanken Den Haag, Overijssel, Rotterdam en Zeeland-West Brabant als rechtbanken die zullen deelnemen aan het experiment. De Raad kan zich goed vinden in de keuze voor deze rechtbanken. De afgelopen jaren zijn bij de deelnemende rechtbanken onder de noemer 'eenvoudige civiele procedure' pilots gestart die in een vrijwillig kader op grond van artikel 96 Rv plaatsvinden: de Haagse wijkrechter, de Overijsselse overlegrechter en de Rotterdamse en Zeeuwse regelrechter.² Het experiment met de nabijheidsrechter geeft de mogelijkheid om met een dergelijke opzet te experimenteren in een facultatief (semi-dwingend) kader. De deelnemende rechtbanken kunnen hun ervaring uit de pilots meenemen en een volgende stap zetten in het experimenteren met een eenvoudigere, laagdrempeligere en effectievere procedure. Daarnaast zijn de rechtbanken geografisch verspreid over het hele land, hetgeen bijdraagt aan een representatieve evaluatie van het experiment.

² Deze pilots bouwen voor een belangrijk deel voort op de pilot met de spreekuurrechter van de rechtbank Noord-Nederland, die van mei 2016 tot mei 2018 heeft gelopen (zie [evaluatie spreekuurrechter](#)).

Raad voor de
rechtspraak

datum 6 maart 2024
kenmerk UIT 14001
pagina 4 van 19

Ieder arrondissement heeft immers bepaalde plaatsgebonden bijzonderheden. Zo wonen in en rondom het Westland relatief veel arbeidsmigranten, zodat met name de rechtbank Den Haag met zaken van deze groep rechtzoekenden te maken krijgt. Doordat ook rechtbanken uit andere delen van het land aan het experiment deelnemen, kunnen bredere conclusies worden getrokken terwijl tegelijkertijd de omvang van het experiment door het beperkte aantal aan het experiment deelnemende gerechten voor de Rechtspraak overzichtelijk blijft.

Het Besluit voorziet tevens in de aanwijzing van de rechtbank Noord-Holland als referentierechtbank waarbij de behandeling van vergelijkbare zaken via de reguliere procedure wordt gemonitord. De Raad is van mening dat het aanwijzen van een referentierechtbank van toegevoegde waarde is met het oog op de evaluatie van het experiment met de nabijheidsrechter, en kan zich goed vinden in de keuze van de rechtbank Noord-Holland als referentierechtbank.

Artikel 4 - Voorwaarden toepassing experiment

De Raad onderschrijft de wens om voor burgers, kleine ondernemers en (kwetsbare) werknemers een laagdrempeligere toegang te willen bieden nu zij de weg naar de rechter niet altijd goed weten te vinden. In het experiment kunnen deze partijen op eenvoudige wijze zelf procederen, hetgeen naar verwachting de toegang tot de rechter zal vergroten.

De voorwaarden voor de toepassing van het experiment zoals weergegeven in artikel 4 van het Besluit zijn werkbaar voor de Rechtspraak. De aangewezen zaakstromen zijn duidelijk afgebakend waardoor een tijdrovende beoordeling of aan de voorwaarden is voldaan zoveel mogelijk wordt voorkomen. De omvang van de zaakstromen is bovendien beperkt. Het experiment blijft daardoor beheersbaar voor de deelnemende rechtbanken.

Artikel 5 - Aard van het experiment

Het experiment met de nabijheidsrechter is facultatief (semi-dwingend) van aard. In het experiment wordt de aanbrengeende partij de keuze gelaten of gebruik wordt gemaakt van de experimentele of de reguliere procedure. De gedaagde moet in beginsel volgen, waardoor die keuze voor de gedaagde, in beginsel, dwingend is. Door het facultatief (semi-dwingende) karakter onderscheidt het experiment zich van de vrijwillige pilots op grond van artikel 96 Rv. Uit de evaluatie van die pilots is naar voren gekomen dat een groot deel van de aangemelde zaken niet is behandeld omdat de wederpartij daaraan niet wilde meewerken.³ Door het facultatieve (semi-dwingende) karakter van dit experiment kan ook in die gevallen een procedure bij de nabijheidsrechter worden aangebracht. De toegang tot de rechter kan zo voor een grotere groep rechtzoekenden worden verbeterd. Daarnaast kan op die manier worden onderzocht of een dergelijke laagdrempeligere, eenvoudigere, snellere en meer op duurzame oplossing gerichte procedure ook goed werkt als die - voor de gedaagde - verplicht is. De Raad acht een facultatief (semi-dwingend) experiment daarom aangewezen. Een dwingender karakter is volgens de Raad niet nodig om het vorenstaande te bereiken. Een procedure met een dwingend karakter is bovendien te ingrijpend voor de deelnemende rechtbanken en rechtzoekenden. Wanneer alle zaken door de

³ [Rapport onderzoek - Evaluatie Rotterdamse Regelrechter en Haagse Wijkrechter \(rechtspraak.nl\)](#)

Raad voor de
rechtspraak

datum 6 maart 2024
kenmerk UIT 14001
pagina 5 van 19

nabijheidsrechter moeten worden behandeld, hebben partijen geen keuze tussen de experimentele en de reguliere procedure en de rechtbanken zouden dan direct een aanzienlijke hoeveelheid zaken op de experimentele manier moeten behandelen, hetgeen een groter beslag legt op de aan het experiment deelnemende rechtbanken. Een facultatief (semi-dwingend) karakter biedt bovendien de mogelijkheid om te onderzoeken of burgers door dit experiment worden bewogen een geschil aan de rechter voor te leggen, waar zij dat onder de reguliere procedure of in een vrijwillig kader op basis van artikel 96 Rv niet zouden hebben gedaan.

Artikel 6 - Afwijking van het Wetboek van Burgerlijke Rechtsvordering en de Wet griffierechten burgerlijke zaken

In het eerste lid van artikel 6 van het Besluit is bepaald van welke artikelen in Rv en de Wet griffierechten burgerlijke zaken (hierna: 'Wgbz') wordt afgeweken in de experimentele procedure. De Raad stelt voor om in het eerste lid van artikel 6 tevens artikel 136 Rv (eis in reconventie) op te nemen. Dit is noodzakelijk nu artikel 10 derde lid van dit Besluit (de voorwaarde dat de tegeneis samenhangt met de oorspronkelijke eis) afwijkt van artikel 136 Rv dat een dergelijke voorwaarde van samenhang van de tegeneis met de vordering in conventie niet stelt.

In de opsomming van artikelen in Rv en de Wgbz waarvan wordt afgeweken in de experimentele procedure wordt in het eerste lid van artikel 6 van het Besluit artikel 139 Rv (niet-verschijning gedaagde, toewijzing vordering bij verstek en verstektoets) genoemd. De Raad onderkent dat in de experimentele procedure wordt afgeweken van de wijze waarop in de reguliere procedure wordt verschenen zoals neergelegd in artikel 139 Rv. Gelet op het in dit Besluit omschreven verloop van de experimentele procedure is het buiten toepassing laten van dit deel van artikel 139 Rv begrijpelijk. Echter, artikel 139 Rv omvat tevens de verstektoets, die inhoudt dat de rechter verstek verleent en de vordering toewijst, 'tenzij deze hem onrechtmatig of ongegrond voorkomt'. In het belang van een ordentelijk verloop van de experimentele procedure acht de Raad het noodzakelijk dat de verstektoets van artikel 139 Rv in de experimentele procedure behouden blijft.

Artikel 7 - Aanbrengen van de zaak

Eerste lid

De Raad is verheugd dat in het Besluit - naast indiening van het aanvraagformulier door afgifte aan de balie van de rechtbank, door het deponeren in de brievenbus of per gewone post - ook de alternatieve mogelijkheid wordt geboden om een zaak op elektronische wijze aan te brengen (artikel 7, eerste lid). Dit past bij de doelen van de Rechtspraak, namelijk dat de toegang tot de rechter digitaal wordt. De wijze waarop de elektronische aanbieding van stukken in dit lid is geformuleerd is voor de Rechtspraak werkbaar en is ook adequaat als het aangewezen digitale systeem voor gegevensverwerking, het Systeem DT Rechtspraak (hierna: 'DT'), in de nabije toekomst voor kantonzaken beschikbaar zal zijn (naar verwachting eind 2024, begin 2025).⁴

⁴ [Pagina's - Digitale Toegang \(DT\) \(minjus.nl\)](#)

Raad voor de
rechtspraak

datum 6 maart 2024
kenmerk UIT 14001
pagina 6 van 19

Tweede lid

De Raad constateert dat in het tweede lid alleen de minimumeisen voor het aanvraagformulier zijn opgenomen en daarvoor spreekt de Raad zijn waardering uit. Zoals hiervoor al is genoemd, is het bij innovatieve projecten als deze belangrijk om ruimte voor noodzakelijke bijstelling te behouden. Die mogelijkheid blijft nu behouden. De Raad realiseert zich dat het in het kader van een goede evaluatie onwenselijk is om het aanvraagformulier gedurende het experiment te wijzigen, en daartoe zal dan ook niet lichtvoetig worden overgegaan. Het zou echter zonde zijn als het aanvraagformulier door bijvoorbeeld een ongelukkige formulering niet goed begrepen wordt en daardoor een barrière opwerpt voor het starten van een procedure bij de nabijheidsrechter. Bijstelling kan in een dergelijk geval noodzakelijk zijn. De evaluatie komt daarbij niet in het gedrang, omdat eventuele wijzigingen zullen worden besproken met de onderzoekers en de minimumgegevens die in het aanvraagformulier dienen te worden vermeld zijn vastgelegd in artikel 7, tweede lid, van het Besluit.

Artikel 8 - Verloop procedure

Tweede lid

Nadat de zaak aanhangig is, zal zo spoedig mogelijk een datum voor de mondelinge behandeling worden bepaald. Aangezien er in de experimentele procedure geen verhinderdata voorafgaande aan de bepaling van de datum van de mondelinge behandeling worden opgevraagd, levert dit tijdswinst op ten opzichte van de reguliere procedure. Indien één van de partijen toch verhinderd blijkt te zijn op de datum van de mondelinge behandeling, zal er vermoedelijk echter wel enige vertraging ontstaan. Wanneer een partij verhinderd is op de door de rechter bepaalde dag voor de mondelinge behandeling wordt voor het opvragen van verhinderdata immers een termijn van vijf werkdagen gegeven, waarna een nieuwe datum voor de mondelinge behandeling zal moeten worden bepaald. De omstandigheid dat het niet meteen opvragen van verhinderdata voorafgaande aan de bepaling van de datum van de mondelinge behandeling bij verhindering van een partij op de bepaalde datum soms ook tot extra vertraging kan leiden, is echter geen reden om niet met deze werkwijze te experimenteren.

Derde lid

In het derde lid van artikel 8 van het Besluit is bepaald op welke wijze mededelingen aan partijen worden gezonden. Nu de experimentele procedure eenvoudig en toegankelijk beoogt te zijn is het wenselijk om de gedaagde niet alleen per aangetekende post, maar ook per gewone brief mededelingen ten aanzien van deze procedure te zenden.

Vierde lid

In het vierde lid van artikel 8 van het Besluit is bepaald dat indien de woonplaats of het werkelijk verblijf van gedaagde onbekend is, de oproeping door plaatsing daarvan in de Staatscourant geschiedt. Voor de toegankelijkheid en laagdrempeligheid van de procedure kan het nuttig zijn om de oproeping langs andere weg mogelijk te maken. Suggesties zouden zijn om de oproeping langs elektronische weg (indien mogelijk) of via een website met een groter bereik onder de betreffende doelgroep te laten verlopen. De Raad stelt daarom voor dit vierde lid van artikel 8 van het Besluit aan te vullen met de zinsnede dat de nabijheidsrechter kan bepalen dat de oproeping tevens op andere wijze kan geschieden.

Raad voor de
rechtspraak

datum 6 maart 2024
kenmerk UIT 14001
pagina 7 van 19

Vierde lid en vijfde lid onder a.

In het vierde lid van artikel 8 van het Besluit wordt gesproken over de ‘woonplaats of het werkelijk verblijf van gedaagde’, en in het vijfde lid van de ‘woonplaatsgegevens van gedaagde’, maar een gedaagde kan ook een ‘vestigingsplaats’ hebben. De Raad beveelt daarom aan om ook ‘vestigingsplaats’ aan de betreffende leden in artikel 8 van het Besluit toe te voegen.

Vijfde lid

De gedaagde kan door middel van een reactieformulier verweer voeren. Ook hier geldt dat de Raad het waardeert dat enkel de minimumeisen voor het reactieformulier zijn vastgelegd in het Besluit, zodat de door de innovatiepraktijk wenselijk geachte ruimte voor noodzakelijke bijstelling behouden blijft. De Raad verwijst in dit verband kortheidshalve ook naar de hierboven naar voren gebrachte opmerkingen met betrekking tot het aanvraagformulier.

Zesde lid

In het zesde lid van artikel 8 van het Besluit is bepaald dat partijen kort na de oproeping telefonisch of, indien dit niet mogelijk is, langs elektronische weg door de griffie worden benaderd voor een toelichting op de experimentele procedure. Het is goed dat dit extra contactmoment is ingebouwd. De meeste partijen zullen naar verwachting in persoon procederen en weten dus mogelijk niet wat zij precies kunnen verwachten. Op deze manier kan dergelijke onduidelijkheid worden weggenomen en kunnen partijen zich beter voorbereiden op de mondelinge behandeling. Het op deze laagdrempelige manier contact leggen kan daarnaast mogelijk bijdragen aan het verlagen van het verstekpercentage.

Artikel 9 - Verhinderdata

Indien een van de partijen door het indienen van verhinderdata kenbaar heeft gemaakt te zijn verhinderd op het moment van de mondelinge behandeling, tracht de griffie, indien mogelijk telefonisch of langs elektronische weg, contact op te nemen met de partij die nog geen verhinderdata heeft ingediend. Deze partij wordt vervolgens in de gelegenheid gesteld om binnen vijf werkdagen ook de verhinderdata op te geven. De Raad beschouwt dit als een zinvolle tussenstap voor het bepalen van een nieuwe zittingsdatum. Op die manier kan namelijk voorkomen worden dat weer een mondelinge behandeling wordt gepland op een moment dat een partij verhinderd is en dus nog een keer naar een datum voor de mondelinge behandeling moet worden gezocht. Daarnaast kan duidelijk aan die partij worden uitgelegd dat hij niet op de eerder genoemde datum behoeft te verschijnen.

Artikel 10 - Verweer

Eerste lid

Ingevolge het eerste lid van artikel 10 van het Besluit kan de gedaagde verweer voeren door het reactieformulier in te dienen. Gelet op de doelgroep kwetsbare rechtzoekenden van dit experiment meent de Raad dat een aanvulling van artikel 10 inhoudende dat het verweer ook mondeling tijdens de mondelinge behandeling kan worden gevoerd, zinvol kan zijn. Ook het invullen van een reactieformulier kan voor een kwetsbare gedaagde immers als ingewikkeld en hoogdrempelig worden ervaren. Om de eenvoud en de laagdrempeligheid van de procedure te verzekeren is het uitdrukkelijk opnemen van de mogelijkheid tot het voeren van mondeling verweer in dit Besluit aanbevelingswaardig. Dit kan mogelijk ook bijdragen aan het verlagen van het verstekpercentage.

Raad voor de
rechtspraak

datum 6 maart 2024
kenmerk UIT 14001
pagina 8 van 19

Voorts merkt de Raad op dat de wijze waarop de elektronische aanbieding van het reactieformulier in dit lid is geformuleerd voor de Rechtspraak werkbaar is en ook adequaat is als het aangewezen digitale systeem voor gegevensverwerking - het Systeem DT Rechtspraak - in de nabije toekomst voor kantonzaken beschikbaar zal zijn (naar verwachting eind 2024, begin 2025).

Tweede en derde lid

De gedaagde kan ingevolge artikel 10, tweede en derde lid van het Besluit in het reactieformulier een tegeneis instellen voor zover het onderwerp betrekking heeft op de oorspronkelijke eis. De procedure is volgens de Raad effectiever en sneller indien samenhangende zaken samen behandeld kunnen worden. Dan kan immers meteen een oordeel worden gegeven of een regeling kan worden getroffen over het geheel en worden onnodige extra procedures voorkomen. De Raad acht het wenselijk en werkbaar dat de tegeneis alleen kan worden ingesteld in geval van samenhang. De rechter is in staat een dergelijke beoordeling te maken.

Ten aanzien van het instellen van de tegeneis in het reactieformulier door gedaagde wenst de Raad echter nog wel de volgende kanttekening te plaatsen. Het Besluit omschrijft niet in dit artikel - zoals dat wel in artikel 11, tweede lid, van het Besluit is omschreven - wat de consequenties zullen zijn wanneer de tegeneis buiten de reikwijdte van artikel 4 van het Besluit valt. De Raad adviseert een nadere aanvulling op dit punt in het derde lid van artikel 10 van dit Besluit.

Artikel 11 - Mondelinge behandeling

Uitgangspunt bij de procedure bij de nabijheidsrechter is dat in alle zaken een mondelinge behandeling plaatsvindt. Daarmee vormt de mondelinge behandeling dus echt het hart van de procedure bij de nabijheidsrechter. Het houden van een mondelinge behandeling zal de werklast van de rechtbanken naar verwachting verzwaren, maar is volgens de Raad essentieel voor het bieden van een daadwerkelijk laagdrempelige procedure. Partijen hebben dan immers steeds de gelegenheid om rechtstreeks hun kant van het verhaal tegenover de nabijheidsrechter naar voren te brengen. Dat is van belang omdat partijen niet altijd in staat zullen zijn de voor hun zaak relevante punten op het formulier naar voren te brengen. De nabijheidsrechter kan deze punten dan tijdens de mondelinge behandeling aan de orde stellen. Dat geldt ook indien de gedaagde niet verschijnt. Dan moet immers nog steeds beoordeeld worden of de eis kan worden toegewezen en kan een nadere toelichting dus noodzakelijk zijn.

Daarnaast kan de mondelinge behandeling gebruikt worden om te onderzoeken of partijen alsnog een minnelijke regeling kunnen treffen. Het voeren van een goed gesprek met de nabijheidsrechter kan naar verwachting bevorderen dat partijen tot een integrale oplossing van hun problemen komen en draagt daarmee bij aan de doelstelling van een effectievere procedure.

De herinnering aan de mondelinge behandeling kort voor de mondelinge behandeling - telefonisch of via elektronische weg - heeft volgens de Raad grote toegevoegde waarde. In het kader van de pilot Zorgzaken heeft de Rechtspraak hier positieve ervaringen mee opgedaan. De inzet van een dergelijke reminder kan mogelijk ook het aantal verstekken terugdringen.

Raad voor de
rechtspraak

datum 6 maart 2024
kenmerk UIT 14001
pagina 9 van 19

Artikel 13 - Uitspraak

De Raad beveelt aan dat aan artikel 13 van het Besluit wordt toegevoegd dat de rechter conform het bepaalde in artikel 229 Rv (dagbepaling uitspraak) aan partijen ter zitting mededeelt wanneer zij de uitspraak kunnen verwachten. Ook van belang is om in het Besluit op te nemen op welke wijze de uitspraak wordt verzonden. Daarbij kan naast het verzenden per post ook gedacht worden aan een digitale aanbieding van de uitspraak.

Artikel 14 - Verstek en verzet

Eerste lid

In het Besluit is opgenomen dat verstek wordt verleend indien de gedaagde niet verschijnt. Daarmee onderscheidt het experiment zich van de huidige pilots op grond van artikel 96 Rv. Artikel 96 Rv vereist immers dat beide partijen voor de pilotprocedure kiezen. Door de mogelijkheid van verstekverlening op te nemen kan worden onderzocht of deze eenvoudige, snelle en de-escalerende procedure ook goed werkt indien geen sprake is van volledige vrijwilligheid. Daarnaast kunnen meer zaken in behandeling worden genomen omdat geen instemming van de gedaagde vereist is.

De Raad verwijst hier verder naar de gemaakte opmerking bij artikel 6 van het Besluit met betrekking tot de noodzaak van het behouden van de verstektoets in de experimentele procedure. Deze inhoudelijke aanvulling lijkt hier op zijn plaats.

Tweede lid

De wijze waarop het doen van verzet langs elektronische weg in dit lid is geformuleerd, is voor de Rechtspraak werkbaar en is ook adequaat als het aangewezen digitale systeem voor gegevensverwerking - het Systeem DT Rechtspraak - in de nabije toekomst voor kantonzaken beschikbaar zal zijn (naar verwachting eind 2024, begin 2025).

Artikel 15 - Proceskostenveroordeling

De nabijheidsrechter krijgt op grond van artikel 15 van het Besluit de bevoegdheid om de kosten geheel of gedeeltelijk te compenseren, ook indien de gehele vordering van eiser wordt toegewezen. Dit betekent niet dat de rechter de kosten geheel of gedeeltelijk kan kwijtschelden. Er kan alleen sprake zijn van een andere verdeling van de kosten tussen eiser en gedaagde. De Raad waardeert de geboden bevoegdheid om de kosten geheel of gedeeltelijk te compenseren indien hij dit geraden acht met het oog op de omstandigheden van het geval. Zo kan worden voorkomen dat een partij met voor hem onevenredig hoge proceskosten te maken krijgt, terwijl er redenen zijn om die op een andere manier te verdelen. Zoals ook in de NvT wordt vermeld is het een belangrijke wens van de Rechtspraak om meer flexibiliteit te hebben bij de proceskostenveroordeling dan op basis van het Wetboek van Burgerlijke Rechtsvordering nu mogelijk is. Met de bevoegdheid tot gehele of gedeeltelijke compensatie verwacht de Rechtspraak meer recht te kunnen doen aan de specifieke omstandigheden van de zaak en van de partijen.

Artikel 17 - Evaluatie

Artikel 17 van het Besluit bevat een opsomming van eisen die worden gesteld aan het evaluatieonderzoek naar de effectiviteit van het experiment met de nabijheidsrechter. De wijze waarop

datum 6 maart 2024
kenmerk UIT 14001
pagina 10 van 19

het evaluatieonderzoek wordt uitgevoerd en welke gegevens daarvoor benodigd zijn wordt bepaald in de onderzoeksopzet die door het onderzoeksinstituut wordt opgesteld dat de doeltreffendheid van het experiment zal gaan onderzoeken. Omdat de aanbestedingsprocedure voor het evaluatieonderzoek gelijktijdig met de consultatie over dit Besluit wordt doorlopen, is de onderzoeksopzet voor het evaluatieonderzoek nog niet beschikbaar ten tijde van het opstellen van dit advies.

De Rechtspraak zet zich in voor een zo volledig mogelijke evaluatie van het experiment in lijn met de in het huidige artikel 17 van het Besluit opgesomde eisen. De Raad ziet echter twee kwetsbaarheden die hij al in dit stadium wenst te signaleren.

De eerste kwetsbaarheid ziet op de gegevensbescherming. De gegevensverwerkingen kunnen risico's met zich brengen waarvoor mitigerende maatregelen dienen te worden getroffen voorafgaand aan de verwerkingen. Het is daarbij de vraag of alle gegevensverwerkingen zoals nu opgenomen in artikel 17 binnen het gegevensbeschermingskader passen. Daartoe dient een *data protection impact assessment* (DPIA) uitgevoerd te worden. Ook zullen de respondenten vrijelijk, specifiek, geïnformeerd en ondubbelzinnig toestemming moeten geven voor het verwerken van hun persoonsgegevens. Deze toestemming kunnen zij ook intrekken indien gewenst.

De tweede kwetsbaarheid ziet op de (on-)mogelijkheid om alle benodigde gegevens zoals opgenomen in het huidige artikel 17 uit de systemen van de Rechtspraak te destilleren. Dit ziet met name op de gegevens die betrekking hebben op de zaken die in de drie jaren voorafgaand aan de start van het experiment zijn behandeld.

Gelet op het voorgaande kan het dus zijn dat artikel 17 van het Besluit nog in een later stadium aanpassing behoeft.

Artikel 18 - Overgangsrecht

Het eerste lid van artikel 18 van dit Besluit wekt de indruk dat dit Besluit na inwerkingtreding ook van toepassing is op aangevangen dagvaardingsprocedures. De Raad meent dat deze formulering verwarrend is. Immers, bedoeld wordt dat na de inwerkingtreding van dit Besluit eenmaal gestarte dagvaardingsprocedures niet omgezet kunnen worden in nabijheidsrechterprocedures. Gelet op deze onduidelijkheid is een aanpassing van de formulering van het eerste lid gewenst.

Artikel 19 - Inwerkingtreding

Gelet op de impact van de experimentele procedure op de rechtbanken die aan het experiment deelnemen is het van belang dat de rechtbanken tijdig op de hoogte zijn van de (beoogde) inwerkingtredingsdatum van het Besluit, opdat de nodige voorbereidingen tijdig kunnen worden getroffen en de betrokken beroepsgroepen (zoals deurwaarders, advocaten, sociaal raadslieden en rechtsbijstandverleners) en rechtzoekenden tijdig kunnen worden geïnformeerd. De Raad gaat ervan uit dat de inwerkingtredingsdatum van het Besluit in goed overleg met de Rechtspraak wordt bepaald.

De Raad gaat er voorts vanuit dat op het moment van inwerkingtreding van het Besluit, elektronisch procederen middels DT ook beschikbaar is geworden in de zaken vallend onder dit experiment. Dit is van belang om het elektronisch indienen van stukken mogelijk te maken. Ook om deze reden is het dus wenselijk om de inwerkingtredingsdatum van het Besluit in goed overleg met de Rechtspraak af te

datum 6 maart 2024
kenmerk UIT 14001
pagina 11 van 19

stemmen.

III. De Nota van Toelichting

Algemeen deel

Pagina 10

In reactie op de verwijzing in de NvT naar het indienen van stukken via ‘Veilig Mailen’ in de tweede alinea onder ‘3.2 Inhoud van het experiment’, merkt de Raad op dat het omwille van een laagdrempelige en eenvoudige toegang wenselijk is dat rechtzoekenden in de experimentele procedure stukken enkel via één kanaal naar keuze - in fysieke vorm of elektronisch - behoeven in te dienen. In het licht van het voorgaande wordt de verwijzing in de NvT naar de mogelijkheid tot de indiening van stukken via ‘Veilig Mailen’ onwenselijk geacht. Uit het Besluit elektronisch procederen volgt immers dat bij het indienen van stukken via Veilig Mailen, de stukken na mailverzending óók fysiek moeten worden aangeboden. Bij indiening van stukken via ‘Veilig Mailen’ is het ingevolge het Besluit elektronisch procederen dus noodzakelijk om de stukken via twee kanalen aan te bieden in plaats van één, hetgeen naar de mening van de Raad ernstig afbreuk doet aan de beoogde laagdrempelige en eenvoudige toegang tot de experimentele procedure. Een verwijzing naar ‘Veilig Mailen’ is bovendien niet nodig nu het Besluit voorziet in de indiening van stukken in ofwel fysieke vorm, ofwel langs elektronische weg, en de elektronische indiening van kantonzaken bij de start van het experiment mogelijk zal zijn via DT. Om deze redenen adviseert de Raad om de verwijzingen naar ‘Veilig Mailen’ op pagina 10 (en alle overige verwijzingen naar ‘Veilig Mailen’) in de NvT te schrappen.

Pagina 13

In de vierde alinea onder ‘3.3 Zaken die onder het experiment vallen’ wordt vermeld dat ervoor is gekozen het experiment alleen te laten plaatsvinden voor dagvaardingszaken, waarmee arbeidzaken die met een verzoekschrift aanhangig worden gemaakt, buiten het bereik van dit experiment vallen. De Raad onderschrijft dat de verzoeken met betrekking tot de beëindiging van de arbeidsovereenkomst ex artikel 7:686a, tweede lid, van het Burgerlijk Wetboek (hierna: ‘BW’) worden uitgesloten van behandeling onder de experimentele procedure. Door hun complexiteit zijn dergelijke verzoeken niet geschikt voor behandeling onder de experimentele procedure. Echter, de Raad ziet wel dat deze uitsluiting ook tot complicaties kan leiden wanneer een werknemer een procedure bij de nabijheidsrechter start. Ter illustratie hiervan wijst de Raad op het volgende voorbeeld. Als een werknemer bij de nabijheidsrechter een vordering indient tot betaling van loon, kan blijken dat achter zo’n vordering een opzegging of beëindiging van de arbeidsovereenkomst ‘schuilgaat’. Indien de conclusie van de nabijheidsrechter is dat sprake is van een opzegging, dan moet de verzoekschriftprocedure van artikel 7:686a, tweede lid, BW worden gevolgd en geldt de vervaltermijn van artikel 7:686a, vierde lid, BW. Deze vervaltermijn houdt in dat de bevoegdheid om bij de kantonrechter een verzoekschrift tegen de opzegging van de arbeidsovereenkomst in te dienen na het verstrijken van een bepaalde termijn vervalt. Door het aanbrenge van de zaak bij de nabijheidsrechter is sinds de opzegging van de arbeidsovereenkomst echter al de nodige tijd verstreken, en het risico bestaat dan ook dat het de werknemer niet meer lukt om het verzoekschrift alsnog tijdig binnen de vervaltermijn bij de kantonrechter in te dienen. De Raad constateert dat zowel het Besluit als de NvT

datum 6 maart 2024
kenmerk UIT 14001
pagina 12 van 19

niet voorziet in een oplossing voor deze situatie. De Raad is van mening dat voor deze situatie een nadere aanvulling noodzakelijk is. Immers, het kan niet de bedoeling zijn dat een kwetsbare werknemer door het onjuist aanbrengen van een zaak bij de nabijheidsrechter wegens een van toepassing zijnde vervaltermijn in een slechtere positie zou komen te verkeren dan wanneer hij de reguliere procedure was aangevangen.

Pagina 15

In de derde alinea onder ‘3.8 Kenbaarheid van het experiment’ wordt vermeld dat het ministerie van Sociale Zaken en Werkgelegenheid toegang heeft tot diverse organisaties en communicatiekanalen die zijn gericht op de potentiële doelgroep voor het experiment op het gebied van het arbeidsrecht. Teneinde de bekendheid en de toegankelijkheid van het experiment nog verder te vergroten doet de Raad hierbij de suggestie om de informatie-flyer en het aanvraagformulier ook beschikbaar te stellen op de werkplek van kwetsbare werknemers (waaronder arbeidsmigranten). Daarnaast zou in het geval van piek- of seizoenarbeiders ook nog gedacht kunnen worden aan het beschikbaar stellen van de informatie-flyer en het aanvraagformulier op uitzendbureaus met deze werkspecialisatie.

Pagina 16

In de vijfde alinea onder ‘3.8 Kenbaarheid van het experiment’ wordt vermeld dat voor rechtzoekenden die de Nederlandse taal niet (voldoende) machtig zijn, het mogelijk is kosteloos een tolk in te schakelen, mits zij een inkomen of vermogen hebben dat niet uitkomt boven de grens die de Wet op de rechtsbijstand (hierna: de ‘Wrb’) hanteert. Gelet op de met het experiment beoogde laagdrempeligere toegang tot de rechter geeft de Raad in overweging om het inschakelen van een tolk volledig kosteloos te maken en aldus de inkomensgrens- of vermogensgrens te doen laten vervallen. Op deze wijze wordt de toegankelijkheid tot de rechter voor partijen die de Nederlandse taal niet of onvoldoende beheersen nog verder vergroot.

Pagina 18

In de tweede alinea onder ‘5.1 Benodigde kennis en vaardigheden’ wordt wederom gewezen op de mogelijkheid voor partijen die de Nederlandse taal niet of onvoldoende beheersen om kosteloos een tolk voor de mondelinge behandeling in te schakelen, indien zij een inkomen of vermogen hebben dat niet uitkomt boven de grens die de Wrb hanteert. Zoals hierboven ook onder ‘Pagina 16’ is opgemerkt, geeft de Raad mede gelet op de met het experiment beoogde laagdrempeligere toegang tot de rechter in overweging om het inschakelen van een tolk volledig kosteloos te maken en aldus de inkomensgrens- of vermogensgrens te doen laten vervallen. Zodoende wordt de toegankelijkheid tot de rechter voor partijen die de Nederlandse taal niet of onvoldoende beheersen verder vergroot.

Pagina 22

Op pagina 22 onder ‘7. Evaluatie/Onderzoeksmethoden en criteria’ staat vermeld dat het van belang is ‘om bijtijds helder te maken hoe het experiment zal worden geëvalueerd. Ook de beoordeling van de opzet van de evaluatie maakt immers onderdeel uit van de taak van de Toetsingscommissie’. Dat de opzet van de evaluatie ook tot de beoordeling van de Toetsingscommissie behoort volgt naar de mening van de Raad echter niet zonder meer uit de omschrijving van de taak van de Toetsingscommissie in artikel 3, tweede lid van het Tijdelijk besluit Toetsingscommissie experimenten rechtspleging, waarin

Raad voor de
rechtspraak

datum 6 maart 2024
kenmerk UIT 14001
pagina 13 van 19

de taak van de Toetsingscommissie als volgt wordt omschreven: ‘De Toetsingscommissie gaat in haar advies aan de hand van de stand van zaken in de wetenschap op juridisch, sociaalwetenschappelijk en economisch terrein in op de onderbouwing van de nut en noodzaak van het voorstel voor een experiment’.

Onder verwijzing naar zijn opmerkingen bij artikel 17 van het Besluit wijst de Raad voorts op de onmogelijkheid om reeds in dit stadium al volledige helderheid te bieden over de praktische haalbaarheid van alle in artikel 17 van het Besluit genoemde eisen.

Pagina 32

In de tweede alinea onder ‘Artikel 11 - De mondelinge behandeling’ wordt vermeld dat indien het geschil door een verandering of vermeerdering van eis tijdens de mondelinge behandeling buiten de reikwijdte van artikel 4 van het Besluit komt te vallen, de nabijheidsrechter de zaak naar de reguliere procedure verwijst. De verwijzing naar de reguliere procedure behoeft in de NvT naar de mening van de Raad echter een nadere en meer uitgebreide toelichting. Het is immers onduidelijk op welke wijze de nabijheidsrechter de zaak verwijst. Is het de bedoeling dat de eisende partij alsnog een dagvaarding dan wel een verzoekschrift dient uit te brengen of kan de nabijheidsrechter de zaak verwijzen in de stand waarin deze zich bevindt?

Tabel

Artikel 128, kolom ‘Afwijking of niet van toepassing’, tweede volzin

Nu de zaken onder het experiment zaken betreffen die door de kantonrechter worden behandeld is de gehanteerde term ‘advocaat’ in de tweede volzin in de kolom ‘Afwijking of niet van toepassing’ niet juist. Aanbevolen wordt deze term te vervangen door ‘gemachtigde’.

Artikel 139, kolom ‘Afwijking of niet van toepassing’

Nu het zaken onder et experiment zaken betreffen die door de kantonrechter worden behandeld is de gehanteerde term ‘advocaat’ in de kolom ‘Afwijking of niet van toepassing’ niet juist. Aanbevolen wordt deze term te vervangen door ‘gemachtigde’.

Artikel 143, tweede lid, eerste volzin, tweede kolom

De verwijzing naar ‘Veilig Mailen’ in de tweede kolom dient te worden geschrapt om de hierboven bij het commentaar op pagina 10 van de NvT naar voren gebrachte redenen.

Omissie

Artikel 136 Rv (eis in reconventie) dient te worden opgenomen in de tabel nu artikel 10, derde lid, van dit Besluit afwijkt van dit artikel.

Raad voor de
rechtspraak

datum 6 maart 2024
kenmerk UIT 14001
pagina 14 van 19

Artikelsgewijze toelichting

Artikel 2 - Doelstelling experiment

Onder de toelichting bij artikel 2 wordt de verwachting uitgesproken dat 'de toegang tot het *recht* wordt vergroot'. In de context van de nabijheidsrechter vindt de Raad 'toegang tot de *rechter*' een passendere formulering. De Raad adviseert om dit aan te passen in de artikelsgewijze toelichting.

Artikel 4 - Voorwaarden toepassing experiment

De zaken die kunnen worden aangebracht bij de nabijheidsrechter betreffen onder meer geldvorderingen van een natuurlijk persoon tot een maximum van € 5.000,- verschuldigde rente niet inbegrepen (onderdeel b). De Raad meent dat de toevoeging in de laatste alinea van de toelichting bij dit artikel verwarring schept. Naast de eis in de hoofdzaak kunnen ook nevenvorderingen worden ingesteld, waaronder rente en buitengerechtelijke kosten. Onduidelijk is wat de status is van deze nevenvorderingen. De Raad ziet hier graag een nadere verduidelijking welke vorderingen in dan wel buiten het beloop van 'de hoofdzaak' vallen.

Artikel 6 - Afwijking van het Wetboek van Burgerlijke Rechtsvordering en de Wet griffierechten burgerlijke zaken

Nu de zaken onder het experiment zaken betreffen die door de kantonrechter worden behandeld is de gehanteerde term 'advocaat' niet juist. Aanbevolen wordt deze term te vervangen door 'gemachtigde'.

Artikel 7 - Aanbrengen zaak

De verwijzing naar 'Veilig Mailen' in de vierde zin van de artikelsgewijze toelichting van artikel 7 dient te worden geschrapt. Voor een toelichting hierop verwijst de Raad naar zijn commentaar bij pagina 10 van de NvT.

De zin dat de inhoudelijke beoordeling door de nabijheidsrechter wordt gemaakt en het regiebureau een algemene beoordeling maakt, lijkt verwarrend nu ook de nabijheidsrechter onderdeel kan uitmaken van het regiebureau. De Raad stelt voor om deze zin te schrappen.

Artikel 11 - Mondelinge behandeling

De Raad meent dat het zinvol is om in de toelichting terzake het eerste lid een niet-limitatieve opsomming van voorbeelden op te nemen van mogelijke situaties waarbij het niet mogelijk zou zijn om partijen een herinnering te sturen aan de datum van de mondelinge behandeling.

Artikel 14 - Verstek en verzet

Onder de toelichting bij het eerste lid van artikel 14 lijkt een limitatieve opsomming te zijn geformuleerd wanneer verstek dient te worden verleend. De Raad is van mening dat hier een meer open formulering de voorkeur heeft. Gewezen wordt op onder meer de mogelijkheid dat een gedaagde ook kan verschijnen in de procedure door middel van het verzoek tot bepaling van een nieuwe datum voor de mondelinge behandeling.

datum 6 maart 2024
kenmerk UIT 14001
pagina 15 van 19

De Raad is voorts van mening dat ter voorkoming van onduidelijkheden een nadere definitie zou moeten worden opgenomen wanneer gedaagde ‘in de procedure verschijnt’.

Nu de zaken onder het experiment zaken betreffen die door de kantonrechter worden behandeld is de gehanteerde term ‘advocaat’ niet juist. Aanbevolen wordt deze term te vervangen door ‘gemachtigde’.

Tot slot dient de verwijzing naar ‘Veilig Mailen’ in de vierde alinea van de artikelsgewijze toelichting van artikel 14 te worden geschrapt. Voor een toelichting hierop verwijst de Raad naar zijn commentaar bij pagina 10 van de NvT.

FINANCIËLE GEVOLGEN

Werklast

Verwachting aantal zaken

De Raad verwacht dat de instroom van de onder het experiment met de nabijheidsrechter vallende zaaksstromen gedurende het experiment hoger zal zijn bij de aan het experiment deelnemende gerechten dan wanneer enkel de reguliere procedure had gegolden. Die hogere verwachting is gebaseerd op:

- de laagdrempeligheid van de experimentele procedure;
- de verwachting dat een nieuwe groep rechtzoekenden wordt bereikt;
- de uitgebreide communicatie die rondom dit experiment zal worden opgezet;
- het ontbreken van het gezamenlijkheidsvereiste.

De verwachting is dat ongeveer 400 zaken (350 geldvorderingen van natuurlijke personen (al dan niet handelend in de uitoefening van een beroep of bedrijf); 50 arbeidszaken met betrekking tot een vordering van een werknemer uit hoofde van een arbeidsovereenkomst) per jaar bij de nabijheidsrechter worden aangebracht. Dat is ongeveer 15 procent van de huidige instroom in de aangewezen zaakstromen bij de betrokken rechtbanken.

Verwachting werklastgevolgen

De behandeling van de zaken bij de nabijheidsrechter levert voor de rechtbanken naar verwachting een werklastverzwaring op. Die verzwaring ziet wat betreft de rechters en juridische ondersteuning op een tweetal aspecten:

- 1) De verwachting is dat de mondelinge behandeling als hart van de procedure, meer tijd zal kosten. Immers binnen de experimentele procedure geldt dat in alle aangebrachte zaken een mondelinge behandeling dient plaats te vinden. De ervaring leert - onder verwijzing naar bijvoorbeeld de regelrechter - dat ingediende verzoekschriften zodanig summier zijn, dat ofwel onduidelijk is welk geschil daaraan ten grondslag ligt ofwel een helder petitum ontbreekt. Ook het ingezonden verweer, als dat al vooraf wordt toegezonden, is vaak onvolledig. Dat leidt ertoe dat de nabijheidsrechter op de zitting meer tijd nodig zal hebben om het geschil te duiden en de vordering en het verweer met partijen vast te stellen.

Raad voor de
rechtspraak

datum 6 maart 2024
kenmerk UIT 14001
pagina 16 van 19

- 2) Het schrijven van het vonnis zal in een deel van de zaken mogelijk meer tijd in beslag nemen, omdat de stellingen van partijen in persoon van juridische duiding moeten worden voorzien. Dat geldt met name voor in persoon procederende partijen. Daarnaast kan een mondelinge vonnis minder in de rede liggen als het geschil eerst op zitting duidelijk wordt. Daar staat tegenover dat naar verwachting in meer zaken een regeling wordt getroffen, waarbij geen vonnis hoeft te worden geschreven.

Wat betreft de griffie en administratie zit de toegenomen werklast in de volgende aspecten:

- 3) Het regiebureau beoordeelt in alle zaken of een aangebrachte zaak valt binnen de reikwijdte van het experiment. Deze beoordeling vindt niet plaats in de reguliere procedure. Dit vergt daarom in de experimentele procedure extra tijd.
- 4) Er is bij de experimentele procedure sprake van een verzwaring in de contacten tussen rechtbank en partijen. De partijen worden door de rechtbank benaderd voor een nadere toelichting op de experimentele procedure, waarbij zij ook worden gewezen op het belang van de mondelinge behandeling. Dit is een extra stap ten opzichte van de reguliere procedure. Bovendien wordt in aanmerking genomen dat een deel van de partijen, als zij telefonisch worden benaderd, wedervragen zullen stellen en dat in die gevallen niet altijd zal kunnen worden volstaan met een standaard toelichting. Ook wordt kort voor de mondelinge behandeling contact met partijen gezocht om hen aan de mondelinge behandeling te herinneren. Er wordt een werklastverzwaring voor de griffiemedewerkers verwacht, omdat zij extra taken moeten uitvoeren. Zo worden in alle zaken de adresgegevens in de Basis Registratie Personen (BRP) gecontroleerd. Indien op het formulier essentiële informatie ontbreekt, wordt dit door de griffie opgevraagd. Dit zal naar verwachting in een deel van de zaken noodzakelijk zijn. Dit geldt ook voor het versturen van een verzoek om verhinderdata als partijen of één van hen verhinderd is voor de mondelinge behandeling en de daaropvolgende extra oproeping voor de nieuwe datum voor de mondelinge behandeling.

Op basis van bovengenoemde punten schat de Raad in dat bij de nabijheidsrechter per zaak 45 minuten extra tijd nodig is voor zowel de rechter als de griffier.

Wat betreft de werklast leidt dit - afgerond, structureel per jaar voor alle aan het experiment deelnemende rechtbanken gezamenlijk - tot een kostenpost van ongeveer € 110.000,-.

Project-, opleidings- en onderzoekskosten

Het experiment met de nabijheidsrechter betreft een nieuwe werkwijze en de Rechtspraak zal een aantal voorbereidingen moeten treffen zodat het experiment van start kan gaan. Dit gaat intern onder andere om het opstellen van een procesreglement, het ontwikkelen van werkprocessen en het opleiden en instrueren van medewerkers. Er nemen vier rechtbanken deel aan het experiment en de werkwijze moet in het kader van de evaluatie zo veel mogelijk gelijk zijn. Dit vereist landelijke aansturing en onderlinge afstemming. Deze inzet kan niet uit de bestaande formatie. De kosten voor de inzet worden ingeschat op € 200.000,- voor 2024. Wanneer het experiment van start is gegaan zal die inzet deels afgebouwd kunnen worden tot € 150.000,- per jaar voor 2025-2027.

datum 6 maart 2024
kenmerk UIT 14001
pagina 17 van 19

Daarnaast zal het experiment bekendheid moeten krijgen bij de doelgroep van rechtzoekenden en (juridische) professionals. Hiertoe wordt een communicatieplan opgesteld dat vervolgens uitgevoerd moet worden. Niet alleen rechtspraak.nl moet aangepast worden, maar er moeten bijvoorbeeld ook filmpjes en flyers ontwikkeld en vertaald worden. Hieraan zijn kosten verbonden. Deze kosten worden voor 2024 geschat op € 100.000,-. Voor 2025-2027 op € 20.000,- per jaar.

Het budget voor het opleiden van medewerkers wordt begroot op € 20.000,- in totaal.

Tot slot is het evident dat dit experiment geëvalueerd moet worden. Dit gaat de Rechtspraak niet zelf doen, maar hiervoor worden externe onderzoekers aangezocht. Het betreft een langdurig onderzoek in vier rechtbanken en een controlerechtbank. Ook hieraan zijn kosten verbonden. Deze worden geschat op € 250.000,- excl. BTW voor het gehele onderzoek.

Dekking

In het laatste prijsakkoord is er afgesproken dat de Rechtspraak extra geld krijgt voor innovatie en implementatie. De kosten voor het experiment met de nabijheidsrechter kunnen gedurende de looptijd van het huidige prijsakkoord uit deze gelden worden bekostigd. Het huidige prijsakkoord geldt echter voor de periode 1 januari 2023 t/m 31 december 2025, terwijl het drie jaar durende experiment met de nabijheidsrechter door een wat langere aanlooptijd eerst op 1 januari 2025 zal kunnen starten. Dit betekent dat de financiering uit de innovatie en implementatiegelden onder het huidige prijsakkoord aan het eind van het eerste jaar van het experiment afloopt, en dat de kosten voor de resterende periode van het experiment zullen moeten worden meegenomen in een volgend prijsakkoord.

Het is van belang dat deze financiële middelen ter beschikking worden gesteld. Als er geen dekking is voor de kosten die na 31 december 2025 dienen te worden gemaakt, bestaat het risico dat het experiment met de nabijheidsrechter en het evaluatieonderzoek naar de effectiviteit daarvan niet kunnen worden afgerond.

CONCLUSIE

De Raad voor de rechtspraak kan zich op hoofdlijnen verenigen met het Besluit en spreekt daarvoor zijn waardering uit. De Raad geeft u in overweging om het Besluit nog op een aantal onderdelen aan te passen en te verduidelijken.

Raad voor de
rechtspraak

datum 6 maart 2024
kenmerk UIT 14001
pagina 18 van 19

TOT SLOT

Indien na het uitbrengen van dit advies het Besluit op belangrijke onderdelen wordt gewijzigd, dan wordt de Raad graag in de gelegenheid gesteld daarover aanvullend te adviseren. Met het oog op de voorbereiding van de gerechten op de invoering van het uiteindelijke Besluit, stelt de Raad het op prijs als hij geïnformeerd wordt over de plaatsing van de definitieve tekst in het Staatsblad.

~~Lid Raad voor de rechtspraak~~

datum 6 maart 2024
kenmerk UIT 14001
pagina 19 van 19

BIJLAGE I: WETSTECHNISCH EN REDACTIONEEL COMMENTAAR

Het Besluit

Artikel 8 - Verloop procedure

Mede door de passieve vorm waarin artikel 8 van het Besluit is geformuleerd is het niet altijd even duidelijk tot wie het voorschrift zich richt. Het ene lid van dit artikel lijkt zich te richten tot de eisende partij, het andere lid van hetzelfde artikel lijkt zich te richten tot de gedaagde partij en het volgende lid lijkt zich juist te richten tot de griffie. Door het artikel actiever te formuleren kan deze onduidelijkheid mogelijk worden weggenomen.

Het vijfde lid van artikel 8 omschrijft welke gegevens gedaagde partij op het reactieformulier dient in te vullen. Nu gedaagde partij deze gegevens dient in te vullen, geeft de Raad in overweging om dit vijfde lid te verplaatsen naar artikel 10 - Verweer.

Artikel 17 - Evaluatie

- In het tweede lid van artikel 17 onder 5° dient ‘toepast’ te worden vervangen door ‘toegepast’.
- In het derde lid van artikel 17 onder a. dient ‘toepast’ eveneens te worden vervangen door ‘toegepast’.

De Nota van Toelichting

Algemeen deel

Voetnoot 14, p. 14

‘Bulgaars’ moet ‘Bulgaarse’ zijn.

3.9 Verwerking persoonsgegevens, eerste alinea, derde regel

‘Persoonsgeven’ moet ‘persoonsgegevens’ zijn.

Artikelsgewijze deel

Artikel 6 - Afwijking van het Wetboek van Burgerlijke Rechtsvordering en de Wet griffierechten burgerlijke zaken

Onder het kopje ‘Afwijkingen’, derde regel, dient ‘ander’ te worden vervangen door ‘andere’.

Artikel 16 - Griffierecht

In de laatste zin onder de artikelsgewijze toelichting op artikel 16 dient ‘het griffierechten’ te worden vervangen door ‘het griffierecht’ of ‘de griffierechten’.

Artikel 17 - Evaluatie

Onder ‘Artikel 17 - Evaluatie’ is in de eerste alinea, één-na-laatste zin een ‘d’ weggefallen: ‘bedoel’ dient te worden vervangen door ‘bedoeld’.